

Numărul 39. Oradea-mare 30 septembrie (13 oct.) 1901. Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Cronicarii.

*Când me cuprinde tainic dor de țară
Și n'am pe nimeni să-mi potoale dorul,
Iată cartea unde curge sfânt isvorul
De 'ntelepțiune și tărie rară.*

*Oitesc, — iar gându-mi își întoarce sborul
Spre vremi de bărbăție legendară,
De greu resbotu și de robie-amară;
Se bucură și plânge cu poporul.*

*Îmi cântă jalnic rostul nestatornic
Al tuturor măririlor din lume,
Miron Costin, ilustrul Mare Vornic.*

*Boer de țară bunul Ion Niculce
Oftând strecoară printre lacrimi glume
Din zile vechi — și 'n graiul nespus de dulce!*

St. O. IOSIF.

U m b r a.

Cine a bătut în geam ?

Un falfăit de aripi ușoare a mișcat aerul și o voce stinsă, moartă, a gemut prin noapte. M'a pătuns tristețea ei, m'a înfiorat de groază și negrul unei melancolii mi-a cernit inima.

Iar a bătut și de data asta aceeași voce a gemut și mai înfiorător. Nu-i o inchipuire, nu-i o nălucă deșartă ce inspăimântă un suflet bolnav. O simt lângă mine, îmi pare că ating o umbră, o mână diafană me ține de umăr, o caut și n'o găsesc... Și un suflu înfiorător de dulce îmi mângăie obrazii; cine e lângă mine, cine ?

Și par' că mai mult me atinge. Doi ochi me fixează, sunt aproape de tot și totuș par departe. Contemplându-i simt melancolia lor, — n'am vădit ochi mai triști, tremurători, pierduți în argintul întunecat al nopții. Un corp alb, frumos, de femeie se desemnează, îl văd mișcând, îl simt, și totuș pare că nu există.

Nici nu există...

E o umbră, — ea vine și me chiamă de pe când eram copil încă...

De mult, — sunt ani de zile, — pe când stam la geam privind la noaptea albă de-afară, am vădut-o eșind în razele lunii, apropiindu-se de mine. Speriat, am închis geamul și mi-am acoperit ochii; — dar umbra a venit la geam, l-a atins ușor, mi s'a părut că-mi șoptește:

— „Deschide!”

N'am voit să deschid; — am întins mâna ca o pavăză 'nainte, mi-am mușcat buzele până la sânge, ațurit de groază am început să strig:

— „Fugi! lasă-me! Fugi! Fugi!”

Umbra nu s'a mișcat, a gemut lovind din noți în geam. Părui că o tânguire de moarte tremură pe buzele ei diafane, și tânguirea aceea me lovi în inimă:

— „Deschide! Voi să te simt aproape, să te ating... Deschide!”

Spunând acestea, se legănă ca o trestie lovită de crivăț, apoi părui că izbucnește în plâns, umplu noaptea de tristețe.

Nu știu câte nopți trecură și de câte-ori mai bătui în geam. Am ajuns să me obișnuiesc cu ea, să o doresc. Într'o seară am deschis fereastra în lături și am lăsat-o să intre în odaie. S'a apropiat ușor, fără cel mai mic sgomot, s'a așezat lângă mine, stătui nemișcată, suspină adânc. Apoi, de o dată, o simții înlănțuindu-me, simții că un suflu răcorindu-mi obrazii, îmi șopti cuvinte neînțelese, părui că me întrebă:

— „O, tu! me cunoști? spune?”

Am deschis ochii mari, căutam să colorez albeața trăsăturilor sale, dar o licărire a zorilor strălucii în geam, umbra se desfăcî din brațele-mi, o auzii șoptindu-mi:

— „Pe mâne!”

Apoi o vădui cum dispăre și falfăitul unor aripi diafane părî că mișcă aerul.

În nopțile viitoare am vădut-o din nou. Eră aceeaș ca și în noaptea dintîi, îmi spunea aceleași cuvinte neînțelese, îmi punea aceleași întrebări. Ori cînt îmi chinuiam gîndul ca să o recunosc, ea rămănea vecinic nepetrunsă. Cînd o întrebam suspină, cu vocea-î tristă, aeriană, repetă mereu:

— „Adu-ți aminte!”

Apoi n'am mai vădut-o. Plecasem departe, începusem s'o uit. Abia dacă-mi mai aduceam aminte; — târziu înse, cînd după ani de zile m'am reintors și am deschis fereastra de unde o vădusem, acel ce locuia casa îmi spuse:

— „Odaia asta e stăpînită de stafii, n'am avut curajul s'o locuim. Cînd ai plecat, noaptea târziu, nu șciî cine a venit și a bătut în geam. Eram culcat pe patul de colo, alături de fereastră. Îngrozit, am sărit drept în picioare. Cineva lovise în geam și sunetul fusese așa de straniu că me pătrunsesse în inimă. M'am uitat afară căutînd să pătund întunericul. Credeam că sînt prada unor halucinații bizare, auziam un gemet ridicîndu-se pînă la mine și am zărit o umbră. Mi-am mușcat mîna, căutam, prin senzația durerii, să-mi dau seama dacă nu eră un vis. Umbra nu se mișcă, îmi șopti:

— „Vai! ești un altul!”

„Toată noaptea a stat la geam; părea că un plîns sfîșietor îi umple peptul. N'am înțeles pe cine caută. De atunci în fie-care noapte a venit la fereastră asta, — și cînd, târziu noaptea me întorceam acasă și aruncam o privire sperioasă spre fereastră acestei odăi, am recunoscut aceeaș umbră, am auzit acelaș plîns.”

Eram mișcat pînă la lacrimi. Cu o bucurie neșpusă, — spre groaza tuturor, — mi-am exprimat dorința de a locui camera părăsită. Me bucuram să ved o cunoștință veche, părea că tot trecutul se redesteptă în mintea-mi, me vedeam copil, nopți întregi stînd la sfat cu umbra.

— „Cine ești?” — am întrebat-o cînd, târziu noaptea, a reveni la mine, — „cine ești, umbră care, după ce mi-ai îngrozit gîndul, ai venit să mi-l mîngăi? De unde vii, arătare, de mi-ai de ori scumpă mie, născută par' că din tremurul razelor și din beateala stelelor? De ce ți-ai figura palidă și tristă; ce taine se ascund în suspinele tale? Cine ți-a legat sufletul de-al meu de me cauți prin noapte și plîngi cînd nu me mai găsești? Credincioasă, în fie-care noapte, m'ai așteptat mereu... Astăzi cînd, după lungă despărțire, me întore și îmi reiați vechia locuință, prin ce minune te regăsești iarăș, aceeaș ca și mai înainte, cu acelaș chip îndurerat, cu glasul tot atît de plîngător, dar și cu o lacrimă de bucurie pe genele-ți diafane. Cine ești? Sufletul meu sîngerează de a nu putea pătunde enigma, umbra de simpatie ce ne leagă umbrele?”

Simții un sărutat pe frunte, ca o atingere de petale, fierbinte în răceala lui, sărutatul unei moarte care me înfioră de căldura plăcerii. Nu avea nimic din lumea pămîntească, dar, nu șciî cum, un glas

venit din adîncul amintirilor, dușos, cald, îmi lovi auzul:

— „Irma!” am strigat atunci.

Umbra părî că me priveșce, stătî dreaptă înainte-mi fără să se mișce.

— „Irma!” am strigat din nou.

O cunoșceam bine, nu aveam nici o îndoială, eră prietena copilăriei mele, fetița scumpă și adorată pe sinul căreia mi-am rezemat fruntea în prada unor vise albastre. Eră toată Irma, degajată de materie, ușoară ca un vis. Me privia cu blîndețe și dragoste nevinovată, tristă, resemnată. Vădui ca un nor de gînduri sburînd prin noapte și avui ochii în lacrimi.

Eră mult d'atunci. Eram copil și Irma eră mică. Împreună petreceam ani senini ca cerul albastrei primăveri, veselia cîntă în inimile noastre și eram făgăduiți unei iubiri trainice și sincere. Din senin s'a desprins totuș un fulger și nimici toate visele.

Irma ajunsese în splendoarea fecioriei sale, albă cu ochi mari, suridători, umbriți de sprincene arcate și negre, sveltă, nespuse de frumoasă. Într'un bal, o lampă se răsturnă pe ea, și haîna-î luă foc. Într'o clipă flăcările o încungiurară... În vestiment de ioc, scotînd țipete groaznice ce-mi străpungeau inima, Irma începî să fugă dintr'un salon în altul. M'am repedit înainte-î, am strins-o în brațe, și în timp ce alții o stingeau cu covoare, ea se aplecă spre mine și, într'o ultimă încordare a vieții, me sărută lung, voind par' că să-mi soarbă viața.

Cînd am întins-o pe pat, nu mai eră decît un cărbune viu. După o noapte de svircoliri și țipete fioroase, în fața celei mai crude agonii, a închis în sfîrșit ochii. Dîndu-și sufletul, a gemut așa de dureros, că toți au început să plîngă, iar eu am eșit îngrozit afară și abia târziu, multe zile după aceea, mi-am recules gîndurile.

Umbra gemî din nou, me privi și mai trist, și tînguirea ei fu aceeaș ca și în clipa cînd a murit Irma. N'am putut să me mai rețin, plînsul îmi spîrgea pieptul, inima-mi încremenise. Și umbra părî că se lipeșce de mine, că me mîngăie.

Un fior cald îmi înfioră tot sângele, am întins brațele voind să o cuprind, dar ea se desprinsese și se îndepărtă. Îmi făcî semn să o urmez, pironise privirea-î asupra-mi, părea că me chiamă la ea, în lumea de unde venise, la viața de dincolo de moarte. Cu cît se îndepărtă mai mult, mai mult me chemă la ea, și tot mai mult se întristă. Și de o dată vădui că niște lacrimi pe fața umbrei care întindea mîna, părea că-mi spun:

— „Priveșce!”

Am întors capul.

Iubita mea se apropiă de mine veselă, zîmbitoare, cu ochii uși de plăcere. Îmi luase mîna, me atrăgea spre ea.

Un țipet înfioră vîzduhul și umbra dispărî.

În a doua noapte, fiind singur, ea reveni, părea supărată, nici nu se apropiă de mine, înfiorător de tristă, purtă ca o muștrare pe buzele-î diafane:

— „Adio!” îmi zise ea, cînd, în zori, deslipindu-și privirea de la mine, dispărî în sborul ei fantastic.

— „Adio, -- adio! pentru totdeauna!”

Cîteva nopți după aceea iubita mea avî un vis cumplit: O „umbră” părea c'o urmăreșce, într'o fugă

neună, căută s'o prindă, s'o arunce într'un mormânt ce apărea departe în negrul unui adânc de precipiciu. Aerul urlă în giuru-i, florile se înroșiau de sânge și o fantomă a „gelosiei“ ascuțită un pumnal care avea să-i despice peptul.

Ingrozită, iubita mea imi spuse:

— „Ești logodnicul unei umbre; mi-ți teamă să te mai iubesc!“

Se întoarse, deschise repede ușa; — înainte ca să pot rosti un cuvânt, dispărură ea o năluca.

LUDOVIC DAUȘ.

Scrisoarea.

*Nițu știe-acuma carte,
Că-ți de-un an întreg soldat,
O să scrie Marioarei
Și flăcăilor din sat.*

*A nceput cu sănătate
Către Sandu ce-ți notar;
Nu putea alt-fel bătatul,
Cărturar la cărturar.*

*Ce să-ți spue Marioarei?
C'o iubește? Că ț-e dor
Și de ochii și de gură-ți
Și de strinsul brațelor?*

*Bat-o focul de hârtie,
Că nu-ți chitp de scris pe ea
Toată dragostea din suflet,
După cum inima vrea!*

*A ndoit oftând scrisoarea,
De Maria n'a ntrebat, —
Și cu ochii plini de lacrimi
A trimis scrisoarea n sat!*

EMANOIL PĂRĂEANU.

Despre amor.

Cu cât amorul e mai serios, cu atât are mai multă forță; cu cât e mai secret, cu atât crește mai mult și cu cât vrem să-l ascundem, cu atât iese mai tare la lumină.

Marioara Hechter.

*

Amorul a inventat muzica; chiar și animalele o învață.

*

H. de Balsac.

Cu cât pasările sunt mai amoresate, cu atât fac să se audă mai mult frumoasele ciripiri; și bărbații despărțiți de nevestele lor, mor uneori în mijlocul cânturilor de amor.

Vérey.

*

Singura victorie posibilă contra iubirii, e fuga.

Povestea garofiței.

Este frumos e trandafirul acesta! Ce pompoase sunt petalele lui. Privește-l numai mai de aproape. Uite ce colorii minunate are foaia aceasta. Și ce îmbetător e parfumul răspândit de această floare mândră.

Ah! nu poate să aibă pământul o podoabă mai mândră, mai splendidă, decât florile sale.

Un lan întins, plin de verdeață și împetrițat de miș și miș de floricele, cari își scaldă fața lor în razele aurii ale soarelui, îți înalță cugetul, te încântă și-ți revoacă 'n minte puterea aceluia, care le-a sădit.

La marginea pădurei, sub umbra copacilor măreți, veți presărate nenumărate floricele mișcând în colorii vii; ele toate îți aduc aminte de taina puterii aceluia, care le-a resfirat pe la umbrele binefăcătoare ale codrului.

Iar aici în grădina măestrită, aranjată cu atâta grije de mâinile grădinarului, veți florile strălucind cu o splendoare fermecătoare, simțesci par că fumul lor ales, și-ți pare reu să 'ntorci privirea de cătră ele, căci sunt așa de frumoase.

Veți acolo în grupa acea o mică viorică. Cu câtă modestie își ascunde trupșorul, și cât de rugătoare răspândește mirosul ei plăcut pe undele aerului. Ea știe, că o iubești, și pare că te roagă să vii mai aproape de ea, s'o veți.

Și știi ce șoptește garoafa aceasta din celalalt colț al grupeii? Ah! Ea vorbește mereu. Fața ei roșie ca flacăra focului pare asemenea zimbetului nevinovat și ingeresc. Petalele ei resfirate și întredeschise pare că vorbesc într'una, iară parfumul ei pare asemenea șopteii dulcii.

Ea ne spune multe, multe povești frumoase. Le aude de la surorile ei, le aude de la micuții gândăcei, cari sboară în giurul ei, le aude de la zefirul, le aude trupșorul ei delicat, le citește din lumina pală a lumii, din focul stelelor de sară; iară multe din poveștile ei nevinovate le învață de la soare, soarele i le trimite pe razele lui aurii. Dar aceasta mică floriceică nu e reuțăcioasă, ea nu ascunde bucuria ei, nu face taină din poveștile auzite, ea le spune mai departe, și ni le spune și nouă.

Mie mi-a povestit multe și frumoase și le știe povestii așa de drăgălaș. N'am audit nici odată șopte mai fermecătoare, povești mai încântătoare ca poveștile ce mi le-a spus garofița. Ah! și ce frumos este basmul mândru despre „Ea“. Eră mi-l povestise. I-am udat pământul cu apă răcoritoare, și privă atât de mulțumitoare în ochii mei. Me aplecai spre ea, îi sărutați petalele pline de focul soarelui, și atunci începuri a-mi povestii acest basm.

Ascultați-l, vi-l povestesc și eu voue.

I

Colo departe, departe, peste norii cerului, la o înălțime unde nu ajunge nici pasărea în sborul seii, nu pătunde nici mirosul florilor, unde gândirea o meneașcă nu se poate avântă, departe de ochii rei ai lumii și de perfidia muritorilor, trăia singură singurică: „Ea“.

Într'un castel de sticlă, încungiuat de miș și miș de stele pline de foc, legănat pe aripile vânturilor și pe razele mândre ale soarelui, își petrecea clipele în vecinicie.

*

Îngerii cerului intrau și eșiau pe ferestrele fericeii locuințe, duceau veselie și fericire gingașei ștăpâne, veghiau asupra somnului și visurilor ei. Împliniau dorințele ei, ascultau poruncile ei.

Cu farmec nespus sună vecinic cântul amăgitor prin lăcașul dumnezeesc.

Acolo nu eră seară, nu eră noapte, nu erau zori. Eră în veci o ziua, o ziua luminoasă ca cugetul curat, o ziua frumoasă ca sufletul nevinovat.

Între flori și petrii scumpe, încungiurată de o poveste întreagă de splendoare și strălucire trăia Ea, o clipă după cealaltă și nimic nu conturbă viața sfântă a aceluia gingaș tesaur ingeresc.

Plini de vioiciune sburau în giurul ei ingerășii cerului, i se lingușiau cu atâta amăgire, îi vorbeau de frumuseța ei, se îngânau cu graiul ei vesel și copilăresc, și nisuiu să mărească fericirea sfântă și nestrămutată, care domnia în castelul de sticlă.

II

Într'una din zile — ca de obicei se adunaseră din nou o mulțime de ingerășii în giurul ei și sburând când pe la capul gingaș, când pe la picioarele mituțele ale cereșei ființe, cereau să-i fure un sărut. Inse în dar! Căci „Ea” se feriă cu atâta dibăcie, încât micuții ingerășii au trebuit să abziecă de toate încercările lor și să afle alt mijloc pentru ea să poată căpeta sărutarea mult dorită.

„Lasă-me, ah! lasă-me! — se rugă un ingerăș cu përul bălai și ochii vineți, — lasă-me să ating buzele tale fermecătoare. Îți voi aduce în schimb cele mai frumoase flori ale paradisului, îți voi aduce un buchet de nu me uită!”

„Pentru sărutul te, ți-ăș aduce cea mai măiastră păsărică cântătoare, din câte sunt în grădinele cereșei ale tatălui — se imbiă un altul.

„Iar eu — zise un al treilea — te voi lua pe aripile mele și te voi duce până sub norii cerului. Îți voi arăta lumea și oamenii. Îți voi arăta viața de dincolo cu toate minunile ei”.

În inima Ei, neturburată până atunci, de odată se ivi o schinteă a neliniștei, cuvintele din urmă a ingerului produsera o impresie puternică în mintea „Ei” și un dor nespus pentru a vedea lumea omenescă se incuibă deodată în peptul, care până acum n'avuse dorințe, nu cunoșcea poftă.

„Să me duci” — zise ea cu voce tremurândă către micul ingerăș — să me duci și să-mi arăți lumea acea, și vei primi sărutul dorit”.

III

Pe aripele roșii ale micului ingerăș sbură „Ea” fericită, străbătând printre stelele cerului, trecând pe deasupra norilor călători, către lumea pământească.

Și eră atât de veselă și mulțumită!

Cu cât se apropiă mai mult de pământul necunoscut „Ei”, cu atât bătea mai tare și inimioara ei fragedă și nevinovată la vederea lucrurilor omenesci.

Se miră de munții nalți și văile întinse, de riurile și mările pământului, nu-ș putea da seamă de locuințele oamenilor, de ființele pământului și eră nesaturată în privirea lor.

„Veți — îi zice ingerășul, arătând către o biserică măreață a orașului — veți? aceasta este casa lui Dumnezeu. Aci se adună oamenii, ca în rugăciuni să imploare mila Tatălui nostru ceresc, să-i

aducă jertfă de mulțumită pentru darurile lui nemărginite. Aci se roagă ei pentru fericirea lor”.

„Și ce sunt oamenii aceștia?” — întrebă „Ea” curioasă.

„Oamenii sunt făpturi ale tatălui nostru ceresc. Ei au trup, cu care viețuesc, și au suflet, cu care conduc traiul vieții lor. Sufletul omenesc e de origine cerească, și dacă trupul omenesc ș-a împlinit chemarea pe pământ, atunci sufletul îl părăsește, și se întoarce iarăș la tatăl nostru ceresc, carele l-a trimes. Trupul omenesc lipsit de suflet moare, și se preface asemenea pământului nesimțitor și rece.

„Trupul omenesc se naște, iară sufletul omenesc îl sădește într'ensul tatălui nostru. Trupul cu sufletul dimpreună formează ființa omenescă. Omul se naște pentru ca să îplinească dorința creatorului său, să slugească lui, iar în schimb pentru aceasta primește daruri de la domnul Cerului și al pământului. Viața omenescă inse e determinată. Omul trăiește un timp îndelungat ca copil, fără să aibă putere de cugetare. În vârsta aceasta el își ia pregătirea pentru a putea intra în epoca a doua, în vârsta tinereței, în care el învață a-și cunoaște chemarea, învață munca, oboseala, grija și dorul. Și cu acestea se luptă necontent și în era a treia și a patra a vieții, în vârsta bărbăției și a bătrânețelor. Ca tiner el iubește, ca bărbat jertfește și obosește pentru tot ce a învățat a iubi, iară ca bătrân primește roada oboselelor sale și așteaptă cu frică ceasul, când are să se lipsească de făpturile minții sale.

„Ah! cum aș dori să ved omul, să-l cunosc mai de aproape, — zise „Ea” cu foc — te rog inger bun și iubitor, condu-me mai aproape de lumea aceasta, să ved și să pricep și eu taina ei”.

IV

În sbor lin să cobori micuțul ingerăș și se opri deasupra unei grădinițe de flori. Mii de floricele împodobiau straturile cu gust împărțite, iară printre ele grădinarul harnic, lucră cu plăcere murmurând lin un cântecel de dor. Pletele lui negre îi undulau peste umerii puternici, iar printre buzele lui roșii isvoriă cântul duios și amăgitor. El lucră cu atâta dragoste; se aplecă când încoace, când încolo și îngrijiă de fiecare floriceică, care-i venia în cale.

„Iată un om” — zise ingerășul.

Uimită privia gingașa zină la grădinar. Admiră făptura lui frumoasă, și răpită de farmecul mulțumirei întrebă din nou pe ingerăș: „Și ce om e acesta? Ah! Spune-mi, spune-mi tot ce știi despre densus!”

„Acesta e un om în vârsta tinereței — începă ingerășul. — „El are un suflet neatins de reutate, o minte neturburată și senină. El trudește fără de a avea înaintea sa o țintă. Trăește și muncește! Plăcerea lui, fericirea lui o află în munca sa. El încă nu cunoaște lipsa sau suferința. În inima lui nu affi decât dragostea învăpătată pentru florile lui, pentru grădina lui”.

Rătăcit privia cereasca ființă la el, și ar fi rămas locului, dacă n'ar fi deșteptat-o din visurile ei ingerășul, chemând-o să se rentoarcă iarăș în castelul de sticlă.

„Vino, vino, să mergem, căci înserează, și în curând se va scobori și noaptea întunecoasă peste pământ; aici e ziua scurtă, iară noaptea lungă și îngrozitoare”.

Leagănul gol.

Și sburară iarăș la ceruri, unde ingerașul primi răsplată oboselelor sale.

V

Și din ziua aceasta toate ș-au schimbat rostul lor în castelul cel de sticlă.

S'au dus, s'au mutat de acolo și veselia și sgomotul plin de viață. Tăcerea mută și sfâșietoare s'a incubat în locul lor.

„Ea“ eră pururea tristă și gânditoare.

Zadarnic se încercau ingerașii să recheme iarăș surisul vesel și dulce pe buzele acele, cari până atunci se mișcau tot spre veselie. Glumele lor nevinovate și drăgălașe sunau în deșert. Veselia lor ajunsese nesuferită zinei mândre; ea rămânea la toate nemișcată și nesimțitoare.

Sta între comorile ei tăcută. Își legăna privirea cu melancolie în giurul seui și gândia, gândia mereu! Gândia la grădinarul sirguincios, la grădinuța lui încântătoare, la florile lui gingașe și frumoase.

Simția un gol pustiū în inimioara ei.

Și „Ea“, care până acum nu avea dorințe, eră copleșită acum de un dor ascuns, de un dor nestins. Doriă să se coboare iarăș acolo, unde locuiesc oamenii, unde se află grădinuța aceea mândră, unde veduse lucrând cu atâta zel pe grădinarul frumos. Și credea, că ar fi atât de fericită, dacă ar putea să fie și ea o floriceică în aceea grădinuță. Să-i poarte și grija ei tot acel grădinar.

Triști și nemângăiați sburau ingerașii în giurul ei, o întrebau ce dor, ce suferință o muncește? Până ce și razele soarelui deveniră mai palide, vedând durerea cereșei copilite.

Vestea despre jalea ei ajunsese până la tronul bunului Creator. Lui încă i se făcuse milă de suferințele încântătoare fetițe. O chemă la sine și alintându-și cu blândețe petele aurii, o întreba de suferințele ei ascunse.

Cu glas plângător descoperi „Ea“ taiele ei, povesti tot ce veduse, povesti despre grădinuța frumoasă, despre florile ei, și despre grădinarul sirguincios.

„Ah! bunule Creator, ascultă rugă mea! Mântuește-me de suferința grea, sub care gem și dăruiește-mi mie pe grădinarul frumos. Aș dori să-l am și pe dânsul în castelul meu, să-l ved mereu lângă mine și să aud glasul lui dulce. Ai milă, ai îndurare, și fă-me fericită, cum am fost și până aci.“

„Scumpă copilă“ — îi zise Domnul — aceasta e singura rugare, care nu ți-o pot împlini. Grădinarul e om, și până când nu-și va împlini datoriile pe pământ, până când nu se va face vrednic de fericirea vecinică, nici nu poate să între în locașurile cerești“.

Și „Ea“ începū să plângă și să suspine cu amar.

„Ah! Doamne!“ — renecepu ea, — dacă nu poate veni el aci la noi, atunci lasă-me pe mine să merg la el. Fă-me și pe mine o floriceică în grădinuța lui, și cu mulțumire voi privi de acolo pururea către ceruri, gândind la Tine și la binefacerea Ta!“

„Fie dar — răspuse Creatorul milostiv — și făcū din zina cerurilor o floriceică rumenă mândră și cu dulce miros și — o sădi între celelalte flori ale grădinarului.“

Floriceica aceasta e garofița.

Brașov 2 oct. 1901.

HARETI.

Să me însor?

După Pedro Maria Barrera.

Sunt de 25 de ani și dispun de o rentă de 6000 de galbeni. — Frumoasă etate și frumos venit! De aceea a și pus marchisa în gând să-mi dea pe cea mai mică dintre atrăgătoarele ei fete, întocmai cum a încărcat pe fratele meu Paul cu cea mai mare. — Nu obosește să-mi descrie cât e de fericit Paul de când petrece frumusețea și aședat fie-care noapte acasă; cât de bine se simte de când îl desmeardă și îngrijește dragostos o gingașă soție și cât a devenit de bun și înțelept de când Sfânta Căsătorie l-a salvat de miile de viciuri și păcate — cari sunt apagiul vieții de burlac — și l-a înzestrat cu nenumăratele virtuți și calități, ce numai cununia știe să-ți inspire.

Este de netăgăduit că sora cumnatei mele ar fi cea mai încântătoare soție. — Mândru-i per blond, mari-i ochi albaștri adânci și gânditori, delnica-i gură cu atrăgătorul ei suris, pielea atât de fragedă și transparentă de-ți pare o răsură... și ce mijloc! — ce picioruș!... Și cât de guraliv devine tăcutul instrument sub degetele-i maestre!... Cât de frumos cântă?... și cu cât farmec i se ridică fragedul sin, ce trebuie să fie mai alb ca albul crin! Și dânsa are spirit, vorba ei, în care bunătatea se inhățue cu maliția, și nevinovăția cu sburdălnicia te acaparează!... Da, da, nu începe nici o indoială, dacă aș avea mai puțină sperință și dacă nu aș șei să-mi prețuesc atât de mult libertatea, aș putea fisedus, pe cinstea mea. — Nu ar trece mult până să me duc mână în mână, cu această încântătoare fată, să ocolesc Sf. Evanghelie sub o ploaie de flori și în sunetul „Isaia dântueșce“.

Dar și Lelia și Marietta și mica veduvă a contelui de B. și multe, multe altele tot atât de puțin de desprețuit, nu fac nici un secret din dorința de a me lua. — Cererea mea ar fi foarte bine primită și nu ar esită un moment de a me fericii cu tradiționalul „da“. — Aceasta este în favorul mei or — în defavorul lor... Par' că aș avea ceva de zis în contra-le! Cine ar putea rămâne rece la privirea ardătoare, pētrundătoare a Leliei? De ochii Mariettei nici măi vorbesc. — Sunt niște minunate stele aurii, cari aci se scaldă într'un luciū visător, aci s'aprinde, ca fulgerul într'o vie pasiune.

Dar contesa! O frumusețe deseversită, mândră și afabilă, desprețuitoare și seducătoare, în acelaș timp te imbată, te înlanțue prin grațiile ei, prin spiritul ei. — Este mai fină și mai înțeleaptă decât toți învățații și diplomații țării. — Se înțelege că ea ca veduvă știe mai bine, decât o domnișoară neesperimentată unde o apasă gheata, și poate aplică la al doilea bărbat ceea ce a învățat de la primul, il poate ademeni ușor cu arme de a căror posesiune nu aș nevinovatele domnișoare nici cea mai mică conștiință. — Este sigur, că-mi place și contesa și Lelia și Marietta și multe, multe altele imi plac mult, foarte mult, estraordinar de mult, peste ori și ce măsură.

Dar să admitem că Dumnezeuți atinge inima mea și că me hotărește să dau — cum zice marchisa — actuala mea libertate în schimbul onorabilului jug conjugal, pe care să o ia? Această inimă este din nenorocire o mangosită capricioasă, azi duce do-

rul unei blonde, mâne uită pentru o brunetă pe toate blondele din lume și o altă dată desprețuește și pe blonde și pe brune pentru că o castanie a răpit-o. — Dacă am ales acum pe Lelia... ce va fi de ea — și de mine, dar mai ales de ea, când inima mea ră-tăcitoare s'ar însetoșă după niște mari și galeși ochi albaștri? Și n'ar fi mai bine în cazul opus, adevă când m'aș decide să iau pe sora cumnatei mele. — Chiar veduva cu tot farmecul ei n'ar fi în stare să-mi asigure liniștea, sănătatea și miile de fericiri, de cari se bucură Paul — după cum pretinde co-coana soacră. — M'ar putea prinde în laț pentru moment, dar să me lege pentru vecie, nici una! — Să existe oare într'adevăr fericirea pământească, așa cum o promite a șaptea poruncă din Sf. Scriptură? He, he... Este evident că contesa are poftă de a o repetă... tot trebuie dar să aibă căsătoria ceva bun... Da! O fi având pentru femei... de sigur... dar e vorba dacă are și pentru bărbat? Dacă-mi aduc bine aminte, bietul conte — care acum doar me pentru vecie — adoră pe nevastica lui și fu — într'un mod obligator — se zice — iubit și de dânsa. În culmea dragostei și adorațiunii reposă înse vigurosul bărbat pe neașteptate, lăsând pe credincioasa-și soție spre a-l plânge, spre a-mi da mie să înțeleg că mai e încă în stare să facă fericit pe un muritor și probabil spre a face și zece multe altele, — lucruri ce pe lume în definitiv nu privesc.

Nu, nu! Aș fi un nebun când mi-aș pune benevol această cruce în spinare. Esmeralda, nevasta prietenului meu Radu, una din cele mai frumoase și ingenioase femei, ce cunosc, are dreptate. — „De ce te-ai însură adicatele?“ me întrebă dânsa deunăzi. — Care îți e scopul? Ești, zeu, atât de naiv să dai credemint asigurărilor amoroase, tuturor coconișelor doritoare de a se mărită? Îți închipui tu oare, că ele alerg după tine și nu mai cu deosebire după averea ta? și nu înțelegi că mai ales caută un bărbat, un editor responsabil al speculațiunilor lor, adesea ori riscate? Da, dragul meu, în mine poți avea toată încrederea, eu nu fac parte din acele care vor să se căpătuiască, căci sunt măritată, nu am pus ochii pe averea ta, — aceasta revine, — tu neavând copii, părinților tei, nu pe dragostea ta, căci eu nu voi pune în joc pentru un caprițiu, onoarea mea, viața mea, liniștea mea și aceea a familiei mele întregi — vești dar că sunt cu totul desinteresată; nu tot așa stau lucrurile cu fetele cari țintesc la titlurile tale, la averea și inima ta, lor nu le poți da nici un credemint, — nici unul, — înțelegi bine — absolut — nici unul. — (Cât eră de fermecătoare — fie zis în parentesă — cum îi schinteiau ochii la acel „nici unul — absolut nici unul!“) „Și chiar, continuă dânsa, „când dragostea uneia dintre aceste domnișoare onorabile ar fi sinceră, când tu ai iubi-o serios și ea pe tine, totuș se schimbă lucrurile după nuntă din fir în ață. — Vreau, pentru că ești un vechiu prieten al lui Radu și-ți destăinuiesc cum merge cu dragostea în căsătorie.

„Întocmai ca cum ai da să-ți schimbe o piesă de aur în gologani, ai valoarea aurului integrală în aramă. Dar vai, ce diferență! Compară numai sunetul melodios al unuia cu sunetul înneecat al altuia, luciul strălucitor cu arămiul murdar, — și — pe când simți o plăcere a te jucă cu aurul, — eviți — pe cât poți — contactul cu arama, iar dacă din nenorocire n'ai putut-o, risipești o oca de săpun până

să-ți vești mâinile iarăș curate. — Gândește-te mai departe că binecuvântarea Prea sfântului, de obicei, nu întârzie și nu uită că tinera căsătorită trage un profit din această fericită stare, spre a pune la încercare purtarea ei și răbdarea soțului. — E adevărat că după 9 luni ai scăpat de acest purgator, dar nu te bucură în gânduri. — Dacă nevasta ta lăptează este reu de tine, de nu și mai reu. — Acı suge prea mult și slăbește pe mamă, acı prea puțin și remâne debil. — Țipă mititelul, atunci pune toată casa în picioare; tace, atunci trebuie să fie ceva în neregulă. Azi îți perdi cumpetul că Baby este palid, mâne aduci doctorul că este prea roș. Pe urmă eșirea dinților — altoitul — pojarul — tusea măgărească — într'un cuvânt teama și emoțiunea nu mai iau sfârșit. — Întrebă numai pe fratele tei, Paul, prin câte a trecut el de când s'a însurat și, — de și nevasta lui este un inger, — te va sfătuı, dacă într'adevăr îți vrea binele, să fugi de însurătoare ca dracul de tămăe.“

Da, amorul, amorul!... 100 de galbeni în aur și 100 de galbeni în gologani sunt acı ca acolo întocmai 100 de galbeni. — Una este înse un lucru forate nostim, plăcut și ușor, cealaltă, din contra, moșicoasă, greoaie în tot casul foarte plicticoasă. — Prefer să-mi păstrez strălucitorul meu aur și să economisesc săpunul. — Cine nu se ferește de gologă-nimea infectă, nu are decât să schimbe.

(Va urmá.)

ORTA.

Doine și hore.

De la Vașcoi.

Nu șciú Doamne
Țara-ı rea,
O nu-ı bună mintea mea,
Io cunosc pe mândra mea,
Pe drum cât o pot vedea,
Că-o cuprinde zadia.

D'auđi nană, orı n'auđı,
O n'ai gură să-mı respunđı.
Ludă-ı nana, crede 'n mine,
Că nu dau gură la nime,
Da eú dracu poate face,
Să nu dau la cine-mı place.

Care fată-și lasă satu,
Mânce-o jelea și bănatu,
Și io când mi-am lăsat satu,
Mare jele m'a mánecat.

Dorule nu me dorı,
Că m'oi pune ș-oiú murı,
Cum nu-ı doru mare căne,
Departe vine la mine.

Nana mea când te-am iubit,
Cu amėndoi ochii am dormit;
Dar acum când te-oiú lăsá,
Cu amėndoi ochii oi cotá.

VASILE SALA.

SALON.

De la sate.*

Stimate domnule redactor,

Cu permisiunea dvoastre am să ve scriu unele și altele despre traiul și scăderile poporului nostru de la sate.

Durere, am făcut esperințe triste, cari trebuie să inspire grijă și frică fiecărui Român, care ține la neamul său.

Mai 'nainte de toate am de observat, că românele noastre se lapedă cu totul de portul lor românesc pitoresc și se îmbracă cu blusă și jachetă cumpărată din bolta ovreului, făcută de cutare croitoare nemțoaică. În comuna noastră germani baștinași nu avem, dar sunt vr'o zece familii venetice, cari nu mai pot esista printre ai lor și pe cari îi susțin românele noastre. Bietul plugar român întreaga săptămână muncește afară la holdă, iar femeia lui cu 3—4 zile 'nainte duminică sau a vre-unei sârbători trimite albiturile la nemțoaică să le spele, să le întărească și să le calce, ceea ce o costă 8—10 litre de grâu.

Neamțul, fără un petec de pământ și fără casă, are pâne peste tot anul; iar Românul cu casă și 8—10 jughere de pământ, cumpără primăvara sacul de făină de la nemți sau ovrei dând cambii.

Țeranca română, care cu portul ei și cu datinile-i strămoșești a susținut românismul timp de veacuri, acum își uită de datorie, a devinit risipitoare și par că-i e rușine de portul ei strămoșesc.

Cinste și onoare escepțiunilor. Avem în comuna noastră și românce sirguitoare și cruțătoare; starea materială a bărbaților lor se și deosebește cu mult de ceialalți.

Despre fermecarea și stricarea feții (obrazului) prin întrebuințarea feluritelor tincturi de frumsețe nu amintesc nimic, căci această patimă a fost destul de sbicuită de alții, — observ numai atâta, că fețele noastre încă de 14—15 ani încep cu fermecatul obrazului, apoi în etate de 25—26 ani sunt deja babe sbârcite la față.

Amintesc încă o patimă a sătenilor noștri, o patimă cardinală: invidia și dușmănia între ei.

Comuna noastră, de și — în proporție cu alte comune române — are mai multe izvoare de existență și diferite ramuri de economie, nu a crescut preoții. De 50—60 de ani încoace, de la noi a eșit numai un dascăl și un notar. Măestri și sodali de meseriași avem destui din comună; dar sodali ajungând măestri se așează în casele părinților și abia trăesc. Causa, că comuna noastră n'a dat națiunii bărbați învățați, pentru posturi intelectuale, este că preoții și învățătorii noștri prea puțin își fac datoria

* Publicăm scrisoarea aceasta, căci cele ce se scriu într-o scrisoare despre o comună bănățeană, se potrivesc la multe altele.

Red.

în aceasta direcțiune; dar a contribuit mult la aceasta și indolența, ura și invidia.

Înainte cu 8—9 ani devenind postul de învățător vacant, a concurs și un fiu al comunei noastre; dar sătenii au preferit pe străinul.

Las' că și străinul ales a fost Român, dar numai cu leafa dascălească nu poate trăi în comuna noastră. La 3—4 ani s'a și mutat, obținând un post mai bun. De atunci n'avem decât învățători substituiți. Dacă învățătorul și preotul sunt fii ai comunii, mai au ceva ajutor și de la părinți și cu ajutorul acestora o pot duce mai ușor.

Câte ar fi de făcut în comuna noastră în cele culturale, bisericești; dar poporul nostru numai de drepturi se folosește, de datorii nu vrea să știe. Vorbe multe se fac acum la noi, pentru alegerea de învățător, care se va ținea în scurt timp. Oameni, cari de zece ani nu și-au plătit darea de cult, fac pretensiuni mari, că dascălul să fie așa și așa de învățat, să știe cântă ca cutare și cutare de frumos și altele; dar școala nu e reparată și ajustată, căci nu se pot încasa restanțele speselor de cult.

Preot, ce e drept, avem bun, dar nu sătean ci străin, care vr'o 10—15 ani tot în chirie a locuit, până după multă trudă și stăruință, vindându-și averea moștenită de la părinți din comuna-i natală, și-a zidit o casă, căci casă parochială nu este. Avem intravilan parochial și fiind comuna noastră bogată în material de piatră și de lemn, ar fi ușor să se zidească o casă parochială. Dar poporul nu vrea să știe de asta, ci — cum zisei — strigă sus și tare după popă și dascăl învățat.

Poporul! Desteaptă-te odată și cunoaște-ți și datoriile, nu numai drepturile!

Marcoveț, în 4/17 septembrie 1901.

EMILIA MOISE.

Societatea fondului de teatru român.

— Rezultatul material al adunării din Șimleu. —

Dl Gavril Trifu, profesor ordinar preparandial în pensie, ca președinte al comisiunii alese de adunarea generală din Șimleu a Societății pentru fond de teatru român, pentru încasarea taxelor de membri, a trimis președintelui Societății raportul său final. Din acesta scoatem următoarele date:

1. Membri fondatori s'au înscris 7, cari au plătit 500 cor. în bani gata și 800 cor. în hârtii de valoare;

2. Membri pe viață 2, cari au plătit 200 cor.

3. Membri ordinari 25, cu suma de 250 cor.

4. Membri ajutători 75, cu 261 cor. 10 fil.

Cu totul a intrat dară:

a, bani gata ... 1211 cor. 10 fil.

b, hârtii de valoare ... 800 " "

Suma 2011 cor. 10 fil.

Banii gata, la dorința comitetului Societății, s'au depus spre fructificare cu 6% la institutul „Silvania” din Șimleu; iar libelul de depunere, cu nr. 1418 din 1901., s'a trimis de odată cu socotelile încheiate președintelui Societății; asemenea și hârtiile de valoare s'au trimis tot atunci la aceeași adresă pentru ulterioara dispoziție.

Îată acum și lista membrilor contribuitori:

I. *Membri fondatori*, cu taxă de câte 200 coroane: 1, „Silvania“ institut de credit și economii în Șimleu; 2, Andrei Cosma, directorul „Silvaniei“ (două acții de câte 100 coroane ale institutului „Selăgeana“ din Jibou); 3, Artemi Sarkadi canonic gr. cat. în Oradea-mare; 4, „Selăgeana“ institut de credit și economii în Jibou (obligație); 5, Demetriu Suciu, directorul „Selăgenei“ (o acție de la „Ipar és gazdasági bank“ din Zălaș); 6, Nicolaș Nilvan, avocat în Șomcuta (o acție de la „Sătmăreana“); 7, George Lazaru, adv. în Arad, fost membru pe viață, a mai plătit 100 coroane și astfel a devenit membru fondator.

II. *Membri pe viață*, cu taxă de câte 100 coroane: 1, Alimpiu Barbolovici vicar foraneu în Șimleu; 2, Vasiliu Pop, asesor în pensie, Șimleu.

III. *Membri ordinari* cu taxă de câte 10 coroane: Augustin Marcuș cassar la „Silvania“ în Șimleu, Ioan P. Lazar prim comptabil la „Silvania“, Petru Cosmuța jude r. în pensiune Șimleu, Gavril Trif profesor preparandial în pensie Șimleu, Vasiliu Mica proprietar în S. Odoreu, Demetriu Dragoș paroc în B. Ajut, Gerasim Domide protopop în Bistrita, Demetriu Bardoșy prim-locotenent în Oradea-mare, Emeric Pap adv. în Cluș, dr. Coriolan Papp directorul „Bihorenei“ în Oradea-mare, dr. Vasiliu Lucaci paroc în Șișești, Alesandru Lemeni protopop în Gherla, Ioan Ghețe director gimnasial în Năsăud, dr. Stefan Morariu adv. în Cluș, Augustin Vicaș preot în Hidig, dr. Gavril Tripon avocat în Bistrita, dr. Mihai Pop adv. în Șimleu, Gavril Vaida protopop în Bobota, Ioan Mihalca preot în Hurez, Petru Călcunariu adv. în Orșova, Samuil Bădescu notar în Hidig, Lazar Major proprietar în Pereceiu, dr. George Pop adv. în Zălaș, dr. Andrei Pop adv. în Huedin, Vasile Oros pretor în Tășnad.

IV. *Membri ajutători*: Districtul protopopesc gr. cat. al Almașului, cu reședința protopopească în Meseș-S'-George, (protopop dl Vasiliu L. Pop) 32 coroane; dr. George Pop adv. în Zălaș, dr. Ioan Ghețe avocat în Zălaș, Teodor Pop protopop în Ortelec, Alesandru Orțiș în Zălaș, T. Dragomir, George Podina preot în Almaș, câte 10 cor., Vas. Pateas preot în Hotoan 7 cor., Veduva lui Simeon Oros n. Aciu în Șimleu, Vasiliu Pop paroc în Oarța-de-jos câte 6 cor., Emiliu Vicaș preot în Cosniciu, Mihail Bohățel proprietar în F. Supur, Ioan Papiriu Pop protopop în Siciu, Oct. Felecan avocat în Zălaș, Ioan Rusu preot în Firminiș, câte 5 coroane; Lazar Iernea preot în Ciomocuz, Domițian Cupșa preot în Perț, Vasiliu Pop preot în Perț, Avram Dragoș preot în Criștelec, Ioan Anghyal privatier în Șimleu, Clemente Pop preot în Recea, D. Paratean preot în Bred, Ioan Talos preot în Poptelec, câte 4 coroane; Isidor Moldovan preot în Ascileu, Antoniu Băliban preot în Acăș, Constantin Iuga preot în Ciganii câte 3 cor.; Vasiliu Mureșian preot în Seuca, Grațian Flonta preot în Cățel-român, dr. Coriolan Meseșian adv. în Șimleu, Gavril Meseșian preot în Chieșd, Ambrosiu Bulzan preot în Maladia, Iuliu Ancean preot în Surduc, Petru Bell învățător în Apsa-de-mijloc, Augustin Mircea candidat de adv. în Șimleu, Vasile Cristea preot în Giurtelec, Ioan Ilieș preot în Bocșa, Alesandru Sima preot în Periceiu, Stefan Sabo preot în Cățel-român, Ioan Farcaș preot în Bădăcin, Demetriu Baican notar în Deș, Gavril Trenca docent în Poptelec,

Vasile Cutean doc. în Moigrad, Nicolae Pop preot în Gârcei, Grigoriu Andrei preot în Prodanesci, Alimpiu Filip în Hereclean, Laurențiu Sima preot în Sig, Codu preot în Fizeș, Grigoriu Simon preot în Drighi, Simeon Pinte preot în Giumeleși, Ioan Trușă preot în Vălcăul-român, Augustin Carșai preot în Halmoșd, Alimpiu Costea preot în Cehei, Teodor Vaida preot în Hurez, Ioan Moldovan preot în Bănișor, Ignățiu Sur preot în Mal, Aureliu Orian preot în Cizer, Augustin Moldovan preot în Marin, George Costea preot în Peceiu, Ioan Budișan preot în Prie, Vasiliu Ghețe preot în Șeredeu, Teodor Bohățel, câte 2 cor.; Ștefan Huzeni docent în Ciglean 1 cor. 40 fl., Ioan Moldovan docent în Bred 1 cor. 10 fl.; Ioan Popiliu preot, Nichita Liscan învățător pensionat în Cizer, Petru Cipou învăț. în Luncoșoara, Daniil Graur învățător în S. Giurtelec, Ioan Gozman inv. în Fetinșia, Teodor Capra inv. în Ortelec, Titu Pop doc. în Creaca, Alesandru Birlea doc. în Prodanesci, Alesandru Horea doc. în Borșa, Ana Vaida Todoran Chiliora, Leon Maior Chiliora, câte 1 coroană, Daniil Marchiș Oarța-de-jos 60 fleri.

Leagănul gol.

— La ilustrația din nr. acesta. —

O tragedie mută. El și ea au fost fericiți afară din cale. Dumnezeu le-a dat un băiatel frumos. Le-a fost drag cât nu se poate spune. Cât îi ziua, tot cu el se jucau și-l resfățau. Dar într-o zi s'a întâmplat o mare nenorocire. Băiatul s'a bolnăvit. De giaba a fost ori ce sfortare, nu s'a putut mântui, a murit.

Acum leagănul e gol. Mama neconsolabilă udă cu lacrimi perinele. Tatăl ar mângăia-o, inse nu găsește cuvinte. Plânge și el.

LITERATURĂ.

Noutăți literare. Dl H. G. Lecca pregătește un volum de „Sonete“, totodată lucrează la o piesă nouă intitulată „Căni“. — Dl Ludovic Dauș, noul nostru colaborator, serie un roman nou al cărui titlu este „Dor Nebun“; tot dsa a terminat o dramă în 5 acte. „Eglé“, care se va juca în stagiuna asta la Teatrul Național din București.

Eminescu în franțozește. A apărut la București și se află de vândare la librăriile principale „Quelques poésies de Michaël Eminescu“. Acest volum conține într-o admirabilă traducere în versuri albe mai multe din poeziile regretatului nostru poet și a fost editat de doi mari librari din Paris și Geneva. Volumul conține o notă biografică de poetul Alesandru Vlahuță; iar remarcabila traducere a poeziilor se datorește dref M. Miller Verghi, directoarea Asilului Elena Doamna.

Istoria universală de A. D. Xenopol. A apărut în editura H. Goldner Iași, un manual absolut nou și original de „Istoria universală prescurtată“, lucrată de dl A. D. Xenopol. În 100 de pagini, acest manual cuprinde toată istoria omenirii de la originile ei până la 1900. Și cu toată restringerea volumului și însemnătatea materiei, cartea nu este o simplă cronologie, ci o istorie în adevăratul înțeles al cuvântului, cu indicarea desfășurării, evenimentelor, a cauzelor și a efectelor lor. Cu ajutorul acestui

manual, în care istoria Orientului e cuprinsă pe 5 pagini, aceea a Grecilor pe 10, aceea a Romanilor pe pe 20 și așa mai departe, ori ce elev va putea să-și însușească cu ușurință cunoștințele neapărate pentru trecerea examenelor. Prețul 3 lei.

Din premile Academiei Române. *Premiul Asociațiunii Craiovene* pentru dezvoltarea învățământului public, de 1.500 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celei mai bune cărți didactice în limba română dintre cele tipărite de la 1 noiembrie 1898 până la 31 octombrie 1902. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 6 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 octombrie 1902.

O bibliotecă populară. N'au lipsit nici la noi, serie dl B. Brănișteanu în „Adevărul“ bibliotecile populare, adică întreprinderile literare, cari oferind pe un preț minim operele cele mai bune ale literaturii și științei din toate vremurile, să facă accesibile aceste bunuri ideale, și omenirii mai sărace. Dnul Carol Müller a îngropat averea sa în „Biblioteca pentru toți“, și dacă a adus un bine imens literaturii românești și publicului românesc, a putut înse să și afle că binele general nu este în totdeauna și binele personal. Ar fi de prisos și nu este nici locul aci să discutăm, dacă și cari anume greșeli au contribuit la peirea bibliotecii populare din editura dlui Müller, sigur înse este că omul acesta va ocupa odată în istoria literaturii românești un loc de frunte, și dacă Socec rămâne Cotta al României, nu mai puțin Müller ca Reclam al României va ocupa și el un loc destul de însemnat. Dar am mai avut și o altă bibliotecă populară, aceea a dlor Samitca din Craiova. Această bibliotecă a încercat să familiarizeze publicul român cu literatura modernă universală, umplând astfel un gol care se resimțea foarte mult în „Biblioteca pentru toți“. Dar nici biblioteca dlor Samitca n'a avut succesul ce-l merită, și ca și aceea a dlui Müller, numai că mai curând încă, a încetat de a trăi, mai bine zis de a se înmulți. Dacă o bibliotecă populară românească ar putea să trăiască, este o chestiune la care se poate astăzi cu greu da un răspuns afirmativ.

„**Mama Sfântului Augustin**“ de Emil Bougaud, episcop de Lavall (în Franța,) a apărut și în traducere românească la Blaș, în tipografia archidieceșană cu cheltuiala și îngrijirea dlui profesor dr. E. Dăianu. Traducerea e făcută de Salba, nume adoptat de traducătorii studenți în teologie, cari au avut la Viena o societate literară cu numirea „Salba“ care în urmă, grație șovinismului, s'a desființat. Ca lectură morală, tradusă bine românește, credem că va fi bine primită în familiile românești. De vândare la dl profesor dr. E. Dăianu în Blaș. Prețul 2 coroane.

Dicționar englez-român. Dl Henry L. Lollot, fost profesor de limba engleză la liceele sf. Sava, Mateiu Basarab și Lazăr din București, după însărcinarea și cu spesele ministerului cultelor și instrucției publice, a dat la lumină un „Dicționar englez-român“, folositor tuturor, și mai cu seamă elevilor claselor secundare. Lucrarea cuprinde două volume: unul de 746 pagini și altul de 864; ea este făcută în mod foarte conștient și dovedește o muncă stăruitoare.

Psihologia eului femeiesc. Sub titlul acesta dna Zenobia Nicolaescu, directoarea institutului ger-

mano-francez din București, a publicat acolo o lucrare care conține o serie de conferențe pedagogice, adresându-se mai cu seamă viitoarelor mame și educatoare cari își termină instrucția și educația în familie sau în institute particulare.

Un nou ziar românesc. În Budapesta a început să apară în 3 octombrie un nou ziar românesc. Titlul îi este „Poporul Român“, iar editorul și redactorul dl Dimitrie Birăuțiu tipograf. Noul ziar va apare de două ori pe săptămână, prețul de abonament pe anul întreg 4 coroane. Este dar merit anume pentru poporul de rând.

TEATRU și MUSICĂ.

Teatrul Național din București. Stagiunea s'a deschis sâmbătă, 22 septembrie (5 octombrie,) cu tragedia „Iuliu Cesar“ de Shakespeare, tradusă de Scarlat Ghica. Pentru piesa aceasta s'au făcut mari preparative; s'a gătit și un splendid decor nou, reprezentând forul roman, lucrat cu multă măiestrie de pictorul teatrului dl Romeo Girolamo. Duminecă s'a jucat „Câinii de pază“ dramă în 5 acte de Richepin. Marți „Între studenți“ comedie într'un act de dnii C. Brăescu și C. Xenii, apoi „La corecțional“ dramă de Feydau. Din repertoriul acestei stagiuni face parte și „Îngerul lui Rafael“ poemă dramatică în versuri, în 3 acte de dl Ion Livescu. Sâmbătă, la deschidere, sala a fost plină; dar duminică, la drama „Câinele de pază“ în 5 acte de Jean Richepin, tradusă de dna Ciupagea-Mateescu, eră lume foarte puțină.

Cantata. A apărut în ediție elegantă „Cantata“ la jubileul de 50 de ani al gimnasiului gr. or. român din Brașov. Poesie de Andrei Bârseanu, compusă pentru cor mixt, solo de tenor și orchestră, de George Dima. Partitură completă și estras pentru piano. Ediția „Fondului Coresi“. Brașov, op. 8. Tipar elegant, executat la Viena. Prețul 10 coroane.

Reuniunea română de cântări din Brașov. Am primit raportul general al comitetului acelei reuniuni pe anul 1900. Din acesta vedem, că Reuniunea în anul trecut, de când s'a mutat acolo dl George Dima, a luat un avânt nou. În cursul anului 1900 Reuniunea a dat 5 reprezentațiuni, de 3 ori opera „O noapte în Granada“ și 2 concerte. Representarea operii a avut mare succes artistic; ziarele au făcut elogii dlui Dima și soliștilor; rezultatul material înse a fost un deficit de 227 fl. 48 cr. Deficitul acesta, ne spune raportul, este de a se explica prin indiferențismul publicului românesc din loc și giur. Concertele au produs și câte un venit curat. În anul 1900 Reuniunea a avut 5 membri onorari, 2 fondatori, 81 protegători și 72 membri activi.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Mitropolitul Mihályi la Sfinția Sa Papa. Cetim în „Unirea“ că Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi de Apșa a fost primit în 19 septembrie în audiență particulară de către Sfinția Sa Papa. Audiența a durat aproape 20 minute, în care timp Sfinția Sa s'a informat cu deamănuntul despre starea provinciei bisericicești gr. cat. române în toate direcțiunile. Esc. Sa mitropolitul a sosit acasă la Blaș în săptămâna trecută.

Jubileul de 25 ani al reuniunii Mariana. Reuniunea învățătorilor gr. cat. Mariana din vicariatul Rodnei și protopopiatele Bistriței și Budacului, cu sediul în Năsăud, va serba jubileul de 25 ani al activității sale la 20 și 21 octombrie n. prin adunarea generală care se va ține în sala școlii fundamentale elementare din Năsăud. Tot cu asta ocaziune se va alege și președintele reuniunii, în locul decedatului vicar Ioan Pop.

Premii la universitatea din București. Universitatea din București va decerne anul acesta două premii de câte o mie lei: unul pentru studenții de la facultatea de științe și altul pentru cei de la facultatea de teologie. Tesa pentru lucrarea la științe e: „Cercetări asupra constituțiunii petrolului român, din punctul de vedere chimic și fizic” — iar pentru lucrarea de teologie e: „Starea bisericii române de la 1850—1890”. Lucrările se vor trimite rectorului universității până la 30 aprilie 1902. Resultatul se va cunoaște la finele lunii iunie 1902.

Reuniunea învățătorilor din arhiepiscopia Blășului s'a intrunit în adunare generală în Blăș la 5 octombrie n., fiind de față 70 de învățători și 6 învățătoare. La deschidere au luat parte și în. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul Victor Mihályi de Apșa, dimpreună cu canonicii Gavril Pop, dr. Augustin Bunea și dr. I. Marcu. De la Sibiiu s'a dus dl Iuliu Bardosi, inspector școlar în pensie. Președintele G. Muntean, a salutat pe mitropolitul prin un discurs cu avânt, la care mitropolitul a răspuns mulțumind și dăruind reuniunii o sută de coroane. Adunarea a ținut două zile. Învățătorul Câmpian din Agârbicui a obținut premiu pentru două lucrări pedagogice.

Adunare învățătoarească în Oradea-mare. Reuniunea învățătorilor de la școlile populare gr. or. române confesionale de sub jurisdicțiunea consistoriului orădan va ține adunarea sa generală în Oradea-mare la 1 noiembrie n. la orele 9 dimineața, în școala gr. or. română, sub presiul dlui Nicolae Zigre, notar dl Avram Igna.

C E E N O U.

Hymen. Dșoara *Oma Petco* și dl dr. *Sigismund Cserey* s'au fidanțat la Deva. — Dl *George Breban* din Ghilad și dșoara *Florica Steviu* din Chinez se vor curună la 13 octombrie n.

Sciri personale. Dl dr. *Alexandru Mocsonyi*, petrecând zilele trecute la Budapesta, a fost felicitat de Societatea Petru Maior la alegerea sa de președinte al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. — Dl dr. *Gustav Weigand*, directorul seminariului românesc din Lipsca, petrece la București.

Regele Carol la Viena. Întorcându-se de la Ragaz, M. S. regele Carol s'a oprit în săptămâna trecută o zi la Viena. Ací împăratul Francisc Iosif i-a făcut o vizită, care a durat o oră și un sfert. Regele Carol a primit în audiență privată pe contele Goluchowski; audiența a durat o oră. La dejun regele a reținut pe contele Goluchowski și pe membrii legațiunii României.

Aniversarea principesei Elisabeta. La Sinaia se fac pregătiri pentru a serba la 29 septembrie (12 octombrie n.) aniversarea a șaptea a nașterii principesei Elisabeta. Se va aranja o serbare de copii în

noul palat care se construiește acolo pentru micii principii.

Alegerile de deputați pentru dietă s'au încheiat. Partidul național român, declarând pasivitate, n'a nominat nici un candidat. Cu program guvernamental s'au ales dintre Români opt ênși și anume dnii: George Szerb la Zorlențul-mare, Petru Vuia la Sasca, Pachomie Avramescu la Boeșa, toți în comitatul Caraș-Severin; dr. Iosif Pop (nou) la Șomcuta-mare în comitatul Sătmar; dr. I. Szombaty (nou) la Iosaș, comitatul Arad; Teodor Fășie la Ceica în Bihor; Nicolae Șerban la Arpaș în Făgăraș; Petru Mihalyi la Șugatag în Maramureș.

Pelerinaj la mănăstirea Dealului. Dumineca trecută s'a făcut din București un pelerinaj la mănăstirea Dealului de lângă Târgoviște, unde se păstrează craniul lui Mihai Viteazul. Pelerinajul s'a aranjat de Ligă și — președintele dl V. A. Urechia fiind bolnav — a fost condus de dl Gr. G. Tocilescu. Înteu preoții mănăstirii au oficiat un parastas; apoi dl Tocilescu a ținut o cuvântare în care a arătat faptele viteazului voevod; dl P. C. Cantili ținut un discurs în numele comitetului Ligei, apoi cei o scrisoare a dlui V. A. Urechia și recită o poezie de ocazie trimisă de dl Ciru Oeconom. Au vorbit apoi dnii: dr. Drăgescu delegat din Craiova, maior Manolescu din Iași, I. Giurgiu delegatul studenților români universitari din Cluș, Dimitrescu în numele studenților din București. La urmă dna Smara a recitat o poezie de ocazie mult aplaudată.

Reuniunea femeilor române gr. ort. din Bran și giur își va ține ședința adunării generale duminică în 13 octombrie st. n. la orele 2 p. m. în localul școlii capitale. La aceasta adunare s'au invitat a participa toți membrii și sprijitorii scopului ce-l urmărește reuniunea.

Expoziție de vite. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu aranjează duminică la 14/27 octombrie expoziție de vite de prăsilă anuală însoțită cu distribuire de premii în bani, în comuna Ilimbav. Aceasta este a 12-a expoziție aranjată de aceasta harnică reuniune.

Societatea comercială „Ceres” din Satul-noi, care face progrese frumoase, a luat hotărîrea să-și urce capitalul social. Spre acest scop s'a emis acții noue cu prețul de câte 10 coroane, cari trebuie să se plătească până 'n 1 ianuarie, dimpreună cu câte 1 coroană ca spese de fondare. Apelul e semnat de dnii P. Stoica președinte și director executiv, G. Roșculeț și St. Negru membri în direcțiune.

Au murit: *Ioan Basarab*, paroc gr. or. în Văidei, la 2 octombrie n., în etate de 76 ani; — *Ilie I. Henteș*, proprietar, în Ocna-de-sus, la 9/22 septembrie, în etate de 57 ani.

Treiluniul iuliu-septembrie se încheie cu numărul acesta. Rugăm pe toți cei ce primesc revista noastră, să-și achite abonamentul, — sau să ne înapoizeze numărul viitor. Abonamentele se plătesc înainte și nu în urmă.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1901.

Budapesta—Oradea—Predeal—București						București—Predeal—Oradea—Budapesta.					
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	
Budapesta pleacă	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	București pleacă	—	7 50	—	—	9 15
Szolnok "	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	Predeal "	—	3 32	—	—	1 12
Szajol "	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	Brașov sosește	—	5 00	—	—	2 18
P.-Ladány "	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	" pleacă	—	7 48	5 8	—	2 45
Berettyó-Ujfalu "	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora "	—	8 27	5 58	—	3 15
M.-Peterd "	—	3 —	—	1 00	—	Homorod Kőhalom "	—	10 03	7 44	—	4 23
M.-Keresztes "	—	3 12	—	1 14	—	Sigbișora "	—	11 40	9 45	—	5 49
Bihar-Püspöki "	11 48	3 32	—	1 36	—	Mediaș "	—	12 40	10 58	—	6 37
Oradea-Mare sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus "	—	1 25	11 50	—	6 50
Oradea-Mare pleacă	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	Blaș "	—	2 16	12 40	—	—
Velența "	—	4 05	—	2 30	2 25	Küküllőszeg (Blaș) "	—	2 21	12 58	—	—
F.-Oșorheiü "	—	4 16	—	2 41	—	Teiuș sosește	—	3 02	1 42	—	7 35
Teleagd "	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	" pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07	8 6
Aleșd "	†1 02	4 56	†7 28	3 21	†3 04	Aiud "	12 28	3 58	9 07	2 29	8 22
Vad "	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	Felvinț "	12 54	4 20	9 30	2 51	8 54
Ciucea "	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	M. Ujvár "	1 03	4 27	9 37	2 58	—
Huedin "	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd "	1 58	4 32	9 53	3 11	—
Jegenye "	3 15	7 49	†9 33	†6 01	—	Ar. Gyéres "	2 30	5 12	10 30	3 48	9 24
Cluș sosește	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	Apahida "	4 02	6 27	11 45	5 02	—
Cluș pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluș sosește	4 27	6 48	12 07	5 24	10 46
Apahida "	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluș pleacă	5 23	7 00	12 32	6 13	11 01
Ar. Gyéres "	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye "	†6 11	7 59	†1 14	7 16	—
Sz. Kocsárd "	6 33	10 56	1 40	11 31	7 53	Huedin "	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20
M. Ujvár "	6 40	11 03	1 58	11 40	—	Ciucea "	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52
Felvinț "	6 48	11 12	2 07	11 50	—	Vad "	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34
Aiud "	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd "	†7 59	10 25	†3 15	9 49	†1 48
Teiuș sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd "	8 11	10 42	†3 28	10 07	2 01
" pleacă	—	12 24	—	1 43	8 37	F.-Oșorheiü "	—	11 01	—	10 27	—
Küküllőszeg (Blaș) "	—	1 07	—	2 28	9 5	Velența "	8 32	11 10	—	10 37	2 25
Blaș "	—	1 14	—	2 36	—	Oradea-Mare sosește	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31
Kis Kapus "	—	2 15	—	3 48	9 47	Oradea-Mare pleacă	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38
Mediaș "	—	2 33	—	4 03	10 01	Bihar-Püspöki "	8 52	11 47	—	11 14	—
Sighișoara "	—	3 47	—	5 43	11 —	M.-Keresztes "	—	12 05	—	11 37	—
Homorod-Kőhalom "	—	5 35	—	7 54	12 26	M.-Peterd "	—	12 17	—	11 50	—
Feldiora "	—	7 16	—	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu "	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18
Brașov sosește	—	8 —	—	10 25	2 09	P.-Ladány "	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03
" pleacă	—	11 —	—	—	2 19	Szajol "	11 21	3 8	6 59	3 04	5 19
Predeal sosește	—	1 11	—	—	3 31	Szolnok "	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39
București "	—	8 05	—	—	9 10	Budapesta sosește	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50

Oradea-Mare—Arad.						Arad—Oradea-Mare.					
		Person.						Person.			
Oradea-Mare pleacă	10 20	4 30	7 —		Arad pleacă	5 10	11 20	9 35			
Ósi "	10 30	4 41	7 16		Curtici "	6 —	11 49	10 07			
Less "	10 48	5 01	7 40		Chitighaz "	6 14	11 57	10 54			
Cefa "	11 03	5 19	8 05		Ciaba "	6 40	2 33	11 50			
Salonta "	11 26	5 44	8 46		Giula "	7 27	3 05	5 26			
Kötegyán "	11 46	6 05	9 15		Sarkad "	7 47	3 27	5 56			
Sarkad "	11 57	6 17	9 31		Kötegyán "	†7 56	3 39	6 10			
Giula "	12 21	6 44	10 01		Salonta "	8 23	4 10	6 47			
Ciaba "	2 23	7 06	4 32		Cefa "	8 42	4 34	7 18			
Chitighaz "	2 54	7 18	5 03		Less "	9 04	5 —	7 51			
Curtici "	3 28	7 45	5 38		Ósi "	9 21	5 19	8 16			
Arad sosește	3 55	8 48	6 05		Oradea-Mare sosește	9 32	5 30	8 31			

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii săm-
nați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.